

Digitaal procederen

Vroeger was de fax onmisbaar. Tegenwoordig is een computer met internetverbinding niet meer weg te denken uit de dagelijkse praktijk. Heel veel communicatie zal in de toekomst uitsluitend langs digitale weg gaan. Althans, dat is de bedoeling. Bij de Belastingdienst worden onder andere aangiften inkomstenbelasting en loonheffingen al jaren ingediend via het internet. Onlangs is de berichtenbox gelanceerd waardoor ook correspondentie met de Belastingdienst digitaal gaat. En ook de rechtspraak zal in de toekomst (vrijwel) volledig digitaal worden. Vanaf 2018 wordt het mogelijk om in fiscale zaken digitaal te procederen.

Kwaliteit en Innovatie Rechtspraak

Het moderniseringsproject Kwaliteit en Innovatie Rechtspraak (KEI) is enkele jaren geleden door de Raad voor de Rechtspraak gelanceerd. De doelstelling van het project KEI is dat de rechtspraak moet aansluiten bij de digitalisering van de samenleving. Tevens behoort de rechtspraak toegankelijker te worden voor burgers. Doordat procedures vaak traag gaan, krijgen burgers minder vertrouwen in de rechtspraak. Bovendien dienen de procedures sneller en eenvoudiger te worden. De rechtspraak dient te moderniseren. Hoge stapels met papieren stukken en uitpuilende dossiers zullen tot het verleden gaan behoren. Dat is immers niet meer van deze tijd. Het project KEI richt zich primair op het burgerlijk procesrecht en het bestuursprocesrecht. Het fiscale procesrecht valt onder het bestuursprocesrecht. Vanaf 2018 zal het mogelijk zijn om in fiscale zaken geheel digitaal te procederen. Alle dossiers worden toegankelijk via het online-portaal 'Mijn Rechtspraak'. Het digitaal procederen wordt voor professionele partijen, zoals advocaten of belastingadviseurs, waarschijnlijk vanaf 2019 verplicht. De processen worden korter, met een grotere regierol voor de rechter tijdens en voorafgaand aan de zitting. Dit is in een notendop het streven van het project KEI.

Fiscale zaken

Het wetsvoorstel Wijziging van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en de Algemene wet bestuursrecht in verband met vereenvoudiging en digitalisering van het procesrecht (34 059) is op 26 mei 2015 met algemene stemmen aangenomen door de Tweede Kamer. Na het beantwoorden van verschillende vragen heeft de plenaire behandeling van het wetsvoorstel door de Eerste Kamer plaatsgevonden op 5 juli 2016. Naar verwachting is het vanaf 2018 mogelijk om digitaal te procederen in fiscale zaken. Dat heeft de minister van Veiligheid en Justitie de Eerste Kamer laten weten in de nadere memorie van antwoord bij de wetsvoorstellen die de vereenvoudiging en digitalisering van het procesrecht regelen. Vanaf 2019 is digitaal procederen zelfs verplicht voor professionele gemachtigden. Het is de vraag of deze streefdata zullen worden gehaald.

Bestuursprocesrecht

In het bestuursprocesrecht en daarmee het fiscale procesrecht zullen de procedures op zich niet direct wijzigen. Wie het niet eens is met een beschikking, veelal een belastingaanslag of een informatiebeschikking, zal binnen zes weken bezwaar moeten maken tegen de desbetreffende beschikking. Indien het bezwaar ongegrond wordt verklaard en de belastingplichtige zich hiermee niet kan verenigen, kan beroep worden ingesteld bij de rechtbank en zo nodig zelfs hoger beroep bij het gerechtshof. Tegenwoordig worden alle processtukken inclusief producties veelal per aangetekende post en per fax verstuurd. In de toekomst dient dit door professionele procespartijen digitaal te geschieden. In de hoofdstukken 6, 7 en 8 van de Algemene wet bestuursrecht zijn de algemene en bijzondere bepalingen opgenomen omtrent bezwaar en beroep en de wijze van procederen bij de bestuursrechter. Via schakelbepalingen zijn deze hoofdstukken aan elkaar gelieerd en is de Algemene wet bestuursrecht (lex generalis) van toepassing verklaard voor procederen in belastingzaken via hoofdstuk 5 van de Algemene wet inzake rijksbelastingen (lex specialis).

Voorgestelde wijzigingen

Het wetsvoorstel beoogt een aantal wijzigingen aan te brengen die met name betrekking hebben op het digitale procederen. Zo worden de artikelen 6:17, 6:19, 6:20, 7.1a en 8:13 van de Awb gewijzigd door het begrip 'toezenden' te wijzigen in 'ter beschikking gesteld' onder vermelding van de datum van ontvangst. Daarnaast wordt een nieuw artikel 8:32a Awb toegevoegd waaruit blijkt dat de bestuursrechter de door partijen verschafte gegevens en bescheiden buiten beschouwing kan laten indien zij op verzoek van de bestuursrechter niet aangeven ter toelichting of staving van welke stelling de gegevens en bescheiden zijn. Van de procederende belastingplichtige en/of gemachtigde dient dus specifiekere dan op dit moment te worden verwacht om te onderbouwen waarom bepaalde stukken van belang zijn ter staving van één of meerdere gronden. Anders kunnen de stukken buiten beschouwing worden gelaten. In het kader van de digitalisering wordt een nieuwe af-

deling in de wet ingevoegd, te weten afdeling 8.1.6a die de titel krijgt: Verkeer langs elektronische weg met de bestuursrechter. De nieuwe artikelen 8:36a tot en met 8:36g Awb zullen worden ingevoegd. De belangrijkste bepalingen die in deze artikelen wettelijk worden veranderd hebben betrekking op het volgende:

- beroep wordt langs elektronische weg ingesteld (art. 8:36a lid 1 Awb);
- partijen en andere betrokkenen dienen ook de overige stukken langs elektronische weg in, tenzij de bestuursrechter anders bepaalt (art. 8:36a lid 2 Awb);
- indien niet is voldaan aan de verplichting om het beroep langs elektronische weg in te dienen, wordt de desbetreffende partij of andere betrokkene in de gelegenheid gesteld om dit verzuim te herstellen. Als van deze herstelmogelijkheid geen gebruik wordt gemaakt, kan het beroep niet ontvankelijk worden verklaard (art. 8:36a lid 5 Awb);
- de verplichting tot procederen langs elektronische weg geldt niet voor natuurlijke personen en voor verenigingen waarvan de statuten niet zijn opgenomen in een notariële akte (de informele vereniging), tenzij zij worden vertegenwoordigd door een derde die beroepsmatig rechtsbijstand verleent (art. 8:36b lid 1 Awb);
- natuurlijke personen en verenigingen die zelf procederen, mogen de stukken indienen op papier (art. 8:36b lid 3 Awb);
- als tijdstip waarop een bericht door de bestuursrechter is ontvangen, geldt als het tijdstip waarop het bericht het digitale systeem voor gegevensverwerking van de bestuursrechter heeft bereikt. Na elke indiening langs elektronische weg ontvangt de indiener een ontvangstbevestiging in het digitale systeem voor gegevensverwerking (art. 8:36c lid 1 Awb);
- onder een elektronische handtekening wordt verstaan een handtekening die bestaat uit elektronische gegevens die gehecht zijn aan of logisch verbonden zijn met andere elektronische gegevens en die worden gebruikt door de ondertekenaar om te ondertekenen (art. 8:36d lid 1 Awb);
- een beroepschrift of verzoekschrift dat langs elektronische weg is ingediend in het digitale systeem voor gegevensverwerking van de bestuursrechter, geldt als ondertekend (art. 8:36d lid 3 Awb);
- bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gesteld over het elektronisch verkeer met de bestuursrechter, het digitale systeem voor gegevensverwerking en de verschoonbaarheid van termijnoverschrijdingen wegens verstoring van het digitale systeem voor gegevensverwerking van de rechterlijke instanties of van de toegang tot dit systeem (art. 8:36f Awb);
- de verzending van berichten door de griffier geschiedt langs elektronische weg, met uitzondering van de berichtgeving aan een partij als bedoeld in art. 8:36b, die te kennen heeft gegeven deze op papier te willen ontvangen (art. 8:36g Awb).

Een belastingplichtige die persoonlijk procedeert kan, indien hij dat wenst, nog altijd via de 'normale weg' op

Mijn Rechtspraak

Het is de bedoeling dat burgers, bedrijven of diens procesvertegenwoordigers in de toekomst op iedere plek en op ieder moment digitaal toegang kunnen krijgen tot de rechtspraak. Hiervoor is reeds een digitaal loket (<https://loket.rechtspraak.nl/>), dat waarschijnlijk Mijn Rechtspraak gaat heten, in het leven geroepen. Via dit digitale portaal kan iedere rechtzoekende of diens procesvertegenwoordiger in de toekomst:

- een civielrechtelijke of bestuursrechtelijke procedure starten;
- verweer voeren;
- stukken indienen en inzien;
- de voortgang van de procedure volgen;
- de uitspraak van de rechter ontvangen;
- en waarschijnlijk nog veel meer.

Momenteel is het voor burgers bijvoorbeeld al mogelijk om digitaal een beroepschrift in te dienen of een formulier te downloaden voor gezamenlijk ouderlijk gezag. Voor professionals zijn ook al diverse mogelijkheden online uitgerold. In bijvoorbeeld de kleinere strafzaken (politierechter-, kindzaken en kantonzaken) worden alle processtukken al digitaal aan advocaten ter beschikking gesteld. Om toegang te krijgen tot het digitaal loket / Mijn Rechtspraak kunnen burgers inloggen via DigiD. Bedrijven en bestuursorganen kunnen inloggen met eHerkenning. Advocaten krijgen toegang door in te loggen met hun advocatenpas.

papier een beroepschrift met stukken indienen. In dat geval worden oproepingen, de uitnodiging om op een zitting van de bestuursrechter te verschijnen, de uitnodiging om te verklaren of van het recht ter zitting te worden gehoord gebruik wordt gemaakt, alsmede de verzending van een afschrift van de uitspraak en van het proces-verbaal van de mondelinge uitspraak aan een geadresseerde door de griffier bij aangetekende brief verzonden, tenzij de bestuursrechter anders bepaalt (art. 8:37 Awb).

Opvallend is de mogelijkheid die wordt gecreëerd voor het bestuursorgaan, dus ook voor de inspecteur van de Belastingdienst, om een verweerschrift achterwege te

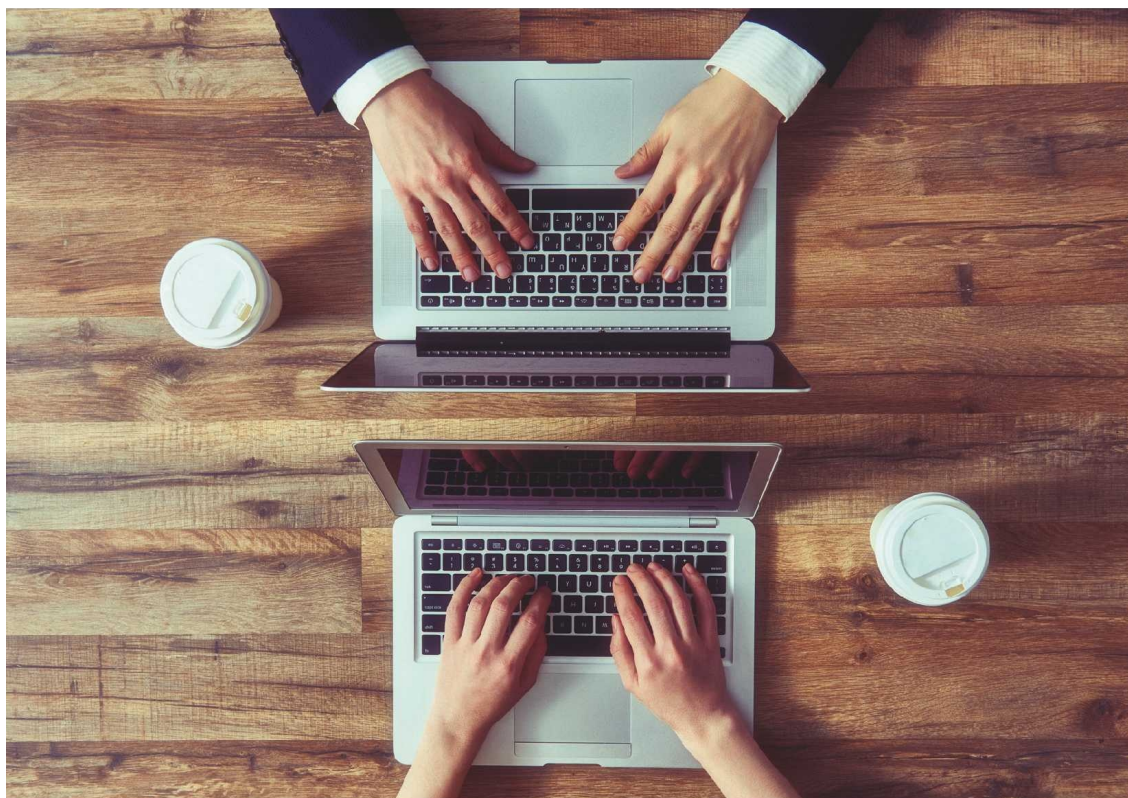

Foto: Shutterstock

laten. De nieuwe tekst van art. 8:42, lid 1 Awb luidt namelijk: 'Binnen vier weken na de dag van verzending van de gronden van het beroepsschrift aan het bestuursorgaan zendt dit de op de zaak betrekking hebbende stukken aan de bestuursrechter en kan het een verweerschrift indienen...'. Nu legt dit artikel het bestuursorgaan nog de verplichting op een verweerschrift in te dienen.

Het laatste opvallende punt is dat de bestuursrechter kan bepalen dat het onderzoek ter zitting achterwege blijft indien geen van de partijen, nadat zij zijn geweest op hun recht ter zitting te worden gehoord, binnen een door hem gestelde redelijke termijn heeft verklaard dat zij gebruik wil maken van dit recht. In dat geval beslist de bestuursrechter louter op basis van de bescheiden die door partijen zijn verstrekt.

Aandachtspunten

Diverse beroepsorganisaties zoals de Nederlandse Orde van Advocaten en de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs hebben gewezen op verschillende aandachtspunten ter verbetering van het wetsvoorstel. Hierbij gaat het voornamelijk om de praktische invulling die zal worden gegeven aan het digitaal procederen. Zo is het de vraag of er voldoende rekening wordt gehouden met grote dossiers waarbij de bijlagen zeer omvangrijk zijn. Daarnaast wordt hopelijk in de toekomst voldoende rekening gehouden met mogelijke termijnoverschrijdingen indien het systeem niet naar behoren werkt. Het is te verwachten dat in beleid nader zal worden uitgewerkt dat termijnoverschrijdingen in die gevallen verschoonbaar wordt geacht.

Dat laat onverlet dat er zaken fout kunnen gaan met het versturen van notificaties omtrent nieuwe berichten omdat bepaalde e-mailadressen niet werken of niet meer in

gebruik zijn. Tevens kunnen notificaties waarin mogelijke vertrouwelijke informatie staat naar verkeerde e-mailadressen worden gestuurd. Met name het punt van de beveiliging en de veiligheid is minder juridisch maar wel een zeer belangrijk aandachtspunt, daar fiscale procedures niet openbaar zijn en de financiële belangen zeer omvangrijk kunnen zijn. Van belang is dat de digitale dossiers goed worden afgebakend in het kader van geheimhouding. Er is nog geen uitsluitsel over de vraag hoe hier in de praktijk mee om zal worden gegaan.

Tot slot

De rechtspraak is in ontwikkeling en wordt digitaal. Digitaal procederen in fiscale zaken wordt vanaf 2018 mogelijk en vanaf 2019 verplicht voor professionele rechtsbijstandverleners (hoofregel). Voor particulieren blijft de mogelijkheid bestaan om niet digitaal, dus 'gewoon op papier', te procederen (uitzondering). Het recht dat iedereen heeft om toegang te hebben tot een onafhankelijke en onpartijdige rechter, wordt op deze wijze geacht te zijn gewaarborgd.

Uiteraard zullen de nodige stappen moeten worden gezet om te komen tot een goed digitaal systeem waardoor iedereen op ieder gewenst moment toegang heeft tot de rechtspraak. Hierbij is veiligheid en afbakening/geheimhouding van dossiers een belangrijk issue. Wij zien dat echter met vertrouwen tegemoet. De digitale revolutie is immers de toekomst. Over een aantal jaren kan iedere belastingplichtige of diens gemachtigde naar de zitting zonder uitpuilende dossierkoffers, maar louter met een tablet of een laptop. Dat is een aantrekkelijk vooruitzicht. ■

mr. D.G. Barmantlo en **mr. R. Ruijters**, *Jaegers & Soons Advocaten*, www.jaegerssoons.nl

Bron: TK 2014-2015, 34 059, nr. 3; EK 2015-2016, 34 059, A en F; TK 2014-2015, 34 138, nr. 3; EK 2015-2016, 34 138. A

De bronnen bij dit artikel zijn te raadplegen via www.loonzaken.nl